

RIKSDAGSPARTIERNAS SYN PÅ 15 CENTRALA FRÅGOR FÖR CIVILSAMHÄLLET

INNEHÅLL

INLEDNING	3
ÖVERGRIPANDE KOMMENTARER.....	3
OM ENKÄTUNDERSÖKNINGEN	4
SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAREN	5
DEMOKRATI.....	5
IDEELLT ENGAGEMANG.....	7
DIGITALISERING	10
FINANSIERING.....	15
MOMS	25
PARTNERSKAP	28
KUNSKAP	33
ARBETSMARKNAD.....	34
EUROPA, EU	39
AVSLUTANDE ORD	42
KONTAKTUPPGIFTER	42

INLEDNING

Det engagemang som kanaliseras genom civilsamhället i Sverige är minst sagt imponerande. Det finns drygt 260 000 civilsamhällesorganisationer i Sverige, antalet medlemskap räknas i miljoner. Civilsamhället har vuxit fram, formats och förändrats över många år, ofta i samspel med politiska partier och det offentliga. När man läser riksdagspartiernas partiprogram är det tydligt att civilsamhället ses som ett viktigt inslag i samhällsbygget. Civilsamhället ska ges goda villkor att verka och självständigheten ska vara stor. Samtidigt saknas i stor utsträckning realpolitiska insatser för att ge civilsamhället förutsättningar att ta plats och verka på ett effektivt sätt för samhällets bästa.

För att få en bild av hur partierna förhåller sig till några av civilsamhällets viktigaste frågor har vi bitt riksdagspartierna svara på en enkätundersökning, som ligger till grund för den här rapporten. De 15 frågorna tar avstamp i de huvudförslag som togs fram inom Nysta – Civilsamhällets nystartsgrupp för ett nytt samhällskontrakt¹.

Övergripande kommentarer

Riksdagspartiernas svar på enkäten visar på en bredd av perspektiv på hur civilsamhället bör finansieras och stödjas. Det är tydligt i partiernas svar att de är mycket positivt inställda till det engagemang som finns i civilsamhället. Att partierna har en positiv bild av civilsamhället och de aktiviteter som sker där är givetvis glädjande. Det stämmer väl överens med de erfarenheter som många civilsamhällesföreträdare vittnar om. Denna välvilliga inställning uttrycks på olika sätt av olika partier, men visar sammantaget att man ser den kraft och potential som finns i våra medlemsorganisationer. Tyvärr översätts denna ambition och välvilliga inställning inte alltid i konkreta politiska beslut som gör faktisk skillnad för civilsamhället.

I vår enkätundersökning framkommer det exempelvis tydligt att samtliga partier anser att organisationsbidrag och generellt stöd till civilsamhället ska vara prioriterat, för att komma bort från projektberoende, statlig styrning etcetera. Möjligen dock med ökad kontroll som följd. Uppenbarligen har budskapet nått fram att projektifieringen av finansiering inte är hållbar och att civilsamhället vill något annat. Men om det nu råder en så tydlig politisk enighet om att partierna vill ha mer generell finansiering och mindre av projektbidrag, varför har vi då inte sett tydliga beslut i linje med det som uttrycks? Det borde vara en relativt enkel åtgärd att åtminstone indexreglera organisationsbidragen så att de inte löpande

¹ www.nysta.nu

urholkas av inflationen och att öka organisationsbidragen när antalet organisationer inom ett område blir fler.

I enkäten ställs ingen fråga till partierna om deras syn på det kommande förslaget om att införa demokrativillkor i den statliga bidragsgivningen. Det är dock tydligt i partimotioner och andra dokument att det finns ett stöd för att ytterligare ställa upp regelverk som kontrollerar civilsamhället. Det står i bjärt kontrast till de generellt mycket positiva omdömen som partierna ger civilsamhället, och betoningen på att undanröja hinder och minska den statliga styrningen.

Även när det gäller att avskaffa internmomsen är enigheten bland partierna stor. Den enigheten har också tydliggjorts i skatteutskottet under våren som ett resultat av ihärdigt påverkansarbete från civilsamhällets sida. Så om alla partier också rent formellt i ett utskott i riksdagen är överens om att man vill något, betyder det att en förändring kommer att ske? Vi vill tro det och efter valet i höst kommer vi att fortsätta att arbeta för att fler förändringar på både det och andra områden ska komma till skott. Förändringar som ger civilsamhället så goda förutsättningar som möjligt att verka.

Om enkätundersökningen

Den här rapporten bygger på en enkätundersökning gjord i april–juni 2022, som skickades till samtliga riksdagspartiers kanslier. Frågorna är ställda med två svarsalternativ ”Ja” respektive ”Nej”, med möjlighet till motivering. Alla partier har lämnat svar på enkäten, men i något fall valt att inte svara på en specifik fråga eller lämnat en motivering med innebörden att de inte tagit ställning i frågan. Dessa svar har vi tolkat som ”Vet ej/inget svar” i redogörelsen nedan.

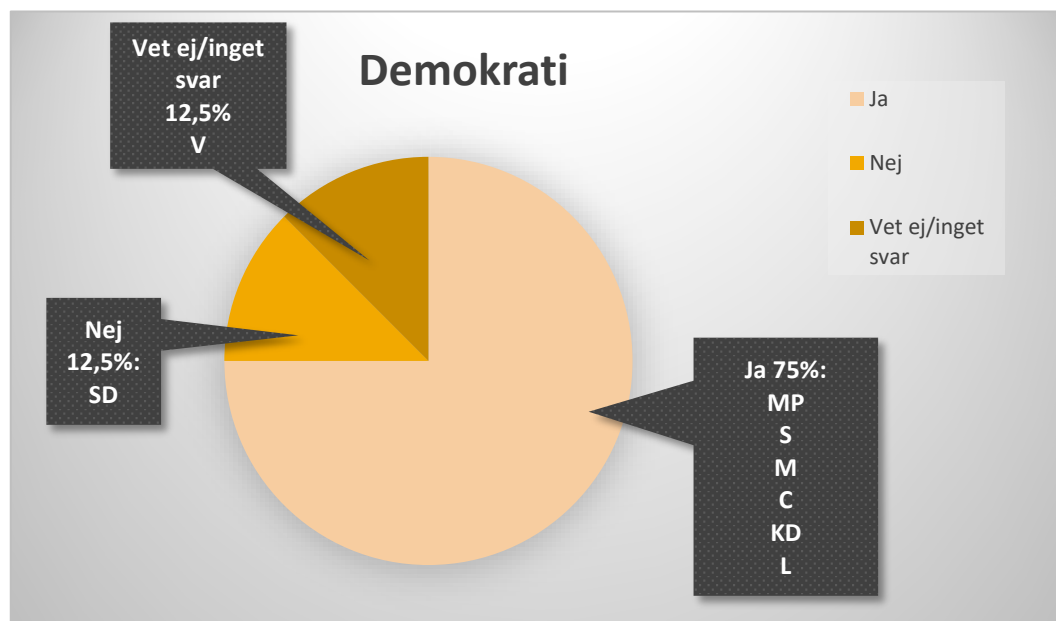
SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAREN

Frågorna i enkäten var uppdelade utifrån temana: Demokrati, Ideellt engagemang, Digitalisering, Finansiering, Moms, Partnerskap, Kunskap, Arbetsmarknad och Europa. Några av temana hade flera delfrågor. Sammanställningen nedan följer samma struktur som enkäten. För varje fråga redovisas först en sammanställning av svaren i ett diagram, sedan presenteras respektive partis svar och motivering i bokstavsordning. Efter det sammanfattar/kommenterar vi kortfattat de intressantaste resultaten av varje fråga.

DEMOKRATI

Den svenska grundlagen kan i dag ändras relativt enkelt. Det pågår just nu en grundlagsutredning för att se över bland annat detta.

Fråga: Vill ditt parti att det ska krävas minst 2/3 majoritet i två på varandra följande riksdagsbeslut med allmänna val emellan för att kunna ändra grundlagen?

Centerpartiet

Ja: Centerpartiet presenterade 2021 två förslag för att stärka den svenska grundlagen och vår demokrati. Det första förslaget är att skydda grundlagen mot snabba förändringar. Det behövs idag två beslut i riksdagen med enkel majoritet med ett mellanliggande val för att ändra grundlagen, vilket vi anser är för lätt. Vi vill därför införa krav på kvalificerad majoritet vid riksdagsbeslut om

grundlagsändring samt att det måste vara ett ordinarie val mellan, ett extraval räcker inte. Centerpartiets andra förslag handlar om att stärka domstolars oberoende genom att införa ytterliga bestämmelser i grundlagen om domarna i Högsta domstolen. Det handlar om hur domarna ska tillsättas, hur många de ska vara och deras pensionsålder. Vi vill också inrätta en författningsdomstol med uppgift att kontrollera om lagar strider mot grundlagen.

Kristdemokraterna

Ja: Vi är öppna för att skärpa kraven på grundlagsförändringar, men har inte slutligt tagit ställning för på vilket sätt detta bör ske.

Liberalerna

Ja: Det är en attraktiv idé som ligger ungefär i linje med vad vi motionerat om i riksdagen. Vad som är helt säkert är att det konstitutionella skyddet behöver stärkas, antingen genom den ordningen ni beskriver eller åtminstone ett av förslagen.

Miljöpartiet

Ja: För att stärka den svenska demokratin och motverka förhastade beslut vill Miljöpartiet att det ska bli svårare att ändra i grundlagen, bland annat genom att det mellanliggande valet ska vara ett ordinarie val, och inte ett extraval. En skärpning från enkel majoritet till kvalificerad vore ett bra verktyg för det ändamålet. Exakt hur stor den kvalificerade majoriteten behöver vara har partiet ännu inte tagit ställning till.

Moderaterna

Ja: Det måste bli svårare att ändra grundlag. Det är viktigt för att stärka skyddet av demokratin. Det bör övervägas särskilda majoritetskrav för besluten och/eller att mellanliggande val alltid ska vara ordinarie val.

Socialdemokraterna

Ja: Formerna för förändring av grundlag behöver stärkas. Exakt vilka kriterier som ska gälla får vi återkomma till när utredningen presenterat sina resultat.

Sverigedemokraterna

Nej: Sverigedemokraterna vill att västerländska demokratiska och rättsstatliga principer ska återspeglas ännu tydligare i vårt statsskick. Den typen av tröskel för konstitutionella förändringar frågan talar om vore ett tänkbart sätt att stärka

dessa. Teoretiska argument för ökad maktindelning måste dock samtidigt vägas emot den konstitutionella och förvaltningspolitiska verkligheten: det är inte självklart att det bör bli svårare att ändra den nuvarande svenska grundlagen, där stommen till stor del utgörs av en socialdemokratisk tolkning av folkstyret medan andra hänsyn (såsom maktindelning) fått stå tillbaka. Sverigedemokraterna ställer sig däremot bakom en lösning där Lagrådet stärks, och vill därför införa en spärr på 2/3 majoritet för att Riksdagen ska kunna godkänna lagförslag som avstyrkts av Lagrådet. En sådan reform hade bland annat stoppat den så kallade Gymnasielagen 2018.

Vänsterpartiet

Vet ej/inget svar: Vi vill inte föregå den pågående utredningen. Vi kommer att ta ställning i frågan när det kommer ett konkret förslag.

Kommentar

Det finns ett stort stöd bland partierna för att stärka grundlagens ställning genom att göra det svårare att ändra den. Alla partier utom två svarar ja på frågan: *Vill ditt parti att det ska krävas minst 2/3 majoritet i två på varandra följande riksdagsbeslut med allmänna val emellan för att kunna ändra grundlagen.* Partiernas motiveringar uttrycker ett gillande inför förslaget, men håller öppet för att de exakta detaljerna kan komma att se ut på andra sätt. För tillfället pågår en utredning som har i uppdrag att lägga förslag kring frågan. På grund av detta har Vänsterpartiet valt att inte ta ställning till frågan i dagsläget.

Sverigedemokraterna är det enda partiet som svarar nej på frågan med motiveringen att det är viktigt att västerländska demokratiska och rättsstatliga principer tydligt återspeglas i statsskicket. De menar att förslaget i frågeställningen är *en* tänkbar väg. Dock menar man att stommen i den svenska grundlagen utgörs av en socialdemokratisk tolkning av vad som är folkstyret och att frågor om maktindelning fått stå tillbaka. Sverigedemokraterna ser att det kan finnas behov av att ändra grundlagen och att det inte ska vara för svårt att göra det.

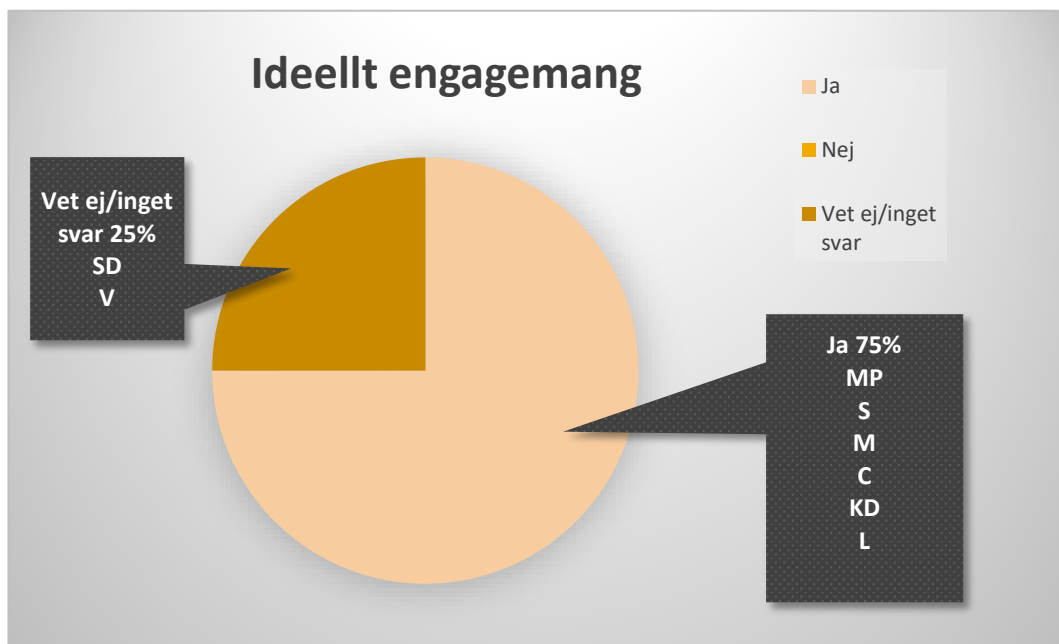
Enkätsvaren visar att det finns goda förutsättningar för riksdagen att stärka grundlagens ställning i linje med att det ska krävas minst två tredjedels majoritet i två på varandra följande riksdagsval för att kunna göra detta.

IDEELLT ENGAGEMANG

Sveriges föreningsliv bygger till största del på ideella krafter. Inte minst coronapandemin och Rysslands invasion av Ukraina har visat att det ideella

engagemanget spelar en avgörande roll i vårt samhälle. Kriser visar också på vikten av att snabbt kunna kanalisera människors engagemang dit det behövs som bäst.

Fråga: Tycker ditt parti att det offentliga ska stödja civilsamhället ekonomiskt genom att finansiera en nationell engagemangsförmedling, exempelvis Volontärbyrån?

Centerpartiet

Ja: Vi är positiva till en nationell engagemangsbyrå och till statligt stöd, så länge det inte tränger under kraften som finns i frivilligheten och leder till stor administrativ börda. Centerpartiet anser att det civila samhället, människornas frivilliga organisering, är en fundamental del av varje fungerande demokrati. Människors önskan om ökad makt över sin vardag kräver utökad utrymme för ideella insatser, föreningsarbetet och entreprenörskap. Politikens uppgift är att röja väg för den utvecklingskraften och stödja civilsamhället genom att involvera det i fler processer, finansiera dess infrastruktur och beskatta det så lite som möjligt.

Kristdemokraterna

Ja: Att på olika sätt, exempelvis detta, bidra till en starkare "infrastruktur" för ideellt engagemang och volontärarbete vore en bra sak för det offentliga att bidra till.

Liberalerna

Ja: I samband med flyktingströmmarna från Ukraina så föreslog vi en Ukrainakommitté som skulle samordna civilsamhällets engagemang med det offentligas insatser. Vi har under tidigare kriser varit allt för dåliga på att nyttja det stora engagemanget som finns i vårt civilsamhälle.

Miljöpartiet

Ja: I Sverige finns ett starkt och levande civilsamhälle som gör ett oerhört viktigt arbete på en lång rad samhällsområden. Att se till att civilsamhället har en god finansiering är viktigt. Idén är intressant och något vi gärna diskuterar. Vi vill även se över andra sätt att stötta ideellt engagemang, exempelvis omvandla projektstöd till mer långsiktiga verksamhetsstöd, minska onödig byråkrati och avskaffa internmomsen för civilsamhället. I regering avskaffade vi reklamskatten som innebär kostnadslättnader och underlättar administrationen för tusentals idrottsföreningar runt om i Sverige.

Moderaterna

Ja: Moderaterna anser att det är viktigt att politiken kan stötta delar av civilsamhället ekonomiskt i olika former, bland annat för att främja och underlätta exempelvis välgörenhet och donationer. Exakt hur det ideella engagemanget organiseras och närmare kanaliseras är dock inget vi driver specifika förslag för att styra.

Socialdemokraterna

Ja: Volontärbyrå gör lokalt ett viktigt arbete och de erhåller offentligt stöd från bland annat kommuner, men vi är inte säkra på att en nationell förmedling är den effektivaste vägen att nå goda resultat på detta område.

Sverigedemokraterna

Vet ej/inget svar: Vi är inte principiellt emot en nationell volontärbyrå, men vi vill ha ett färdigt förslag på hur en sådan ska utformas innan vi tar ställning för det.

Vänsterpartiet

Vet ej/inget svar: Vi är generellt för ökade stöd till civilsamhället men kommer att specificera mer när vi beslutat om våra prioriteringar mer i vår budgetmotion och har därför inte hittills förespråkat ett sådant förslag.

Kommentar

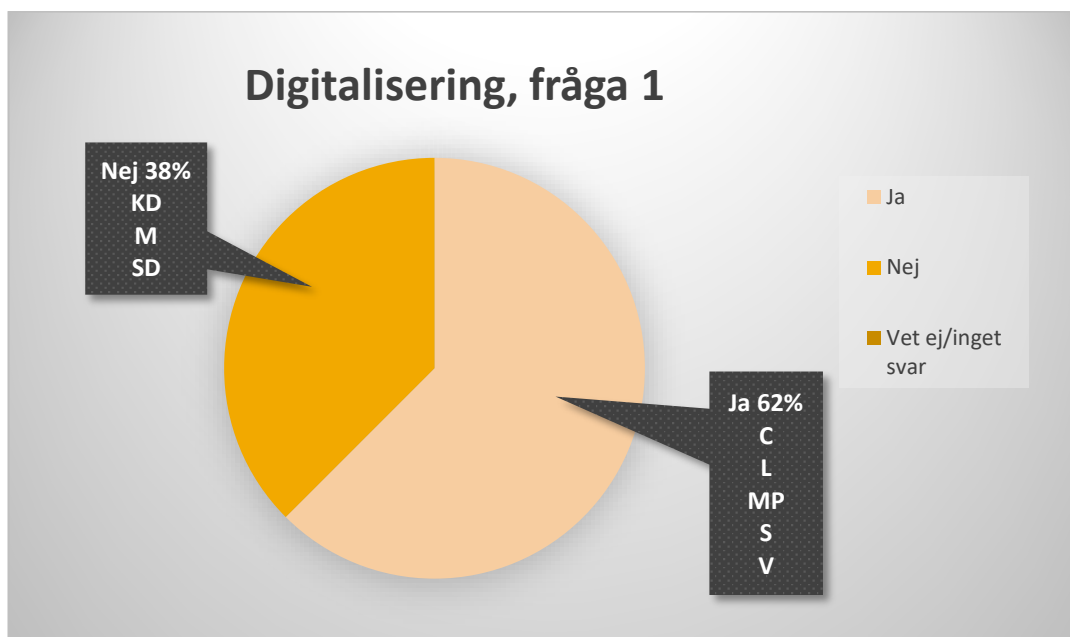
Partierna som svarar "ja" på frågan är för en stärkt infrastruktur för ideellt engagemang, till exempel genom Volontärbyrån. Flera partier lyfter samtidigt en rad frågetecken. Moderaterna tycker inte att det är politikens sak att förhålla sig till hur den här typen av organisering sker. Socialdemokraterna vet inte om en nationell organisation är det mest effektiva för att hjälpa det lokala föreningslivet.

Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har svarat nej men givet deras motiveringar har vi valt att redovisa deras svar som vet ej/inget svar. Vi välkomnar att majoriteten av partierna ser och erkänner behovet av att stärka förutsättningarna för det ideella engagemanget i Sverige. Huruvida det bör ske genom att stödja en nationell engagemangsförmedling eller inte råder det dock olika syn på.

DIGITALISERING

Den digitaliseringen som skett hittills visar tydligt på behovet av internationella konventioner för mänskliga rättigheter i förhållande till användningen av data.

Fråga 1: *Tycker ditt parti att en internationell konvention för mänskliga rättigheter inom det digitala området bör införas?*

Centerpartiet

Ja: Cyberbrott och desinformation hotar människors säkerhet, integritet och mänskliga rättigheter. Skyddet för mänskliga fri- och rättigheter tar sin början på den internationella arenan och vi vill att digitaliseringspolitiken ska bidra till

konkurrenskraftighet och sysselsättning samtidigt som når digital trygghet, hållbarhet och säkerhet. Människors integritet måste försvaras även i den digitala sfären. Centerpartiet presenterade förra året hela 39 förslag i rapporten *En bättre digital säkerhet – stärkt cybersäkerhet för nutid och framtid* med fokus på kompetensutveckling, infrastruktur och att stärka det internationella regelverket inom cyberområdet. Det gäller till exempel hur stater får använda digital krigsföring mot civila.

Kristdemokraterna

Nej: Vi har inga sådana förslag, utan menar i grunden att befintliga mänskliga rättigheter måste tillämpas även på det digitala området. Vi är inte övertygade om att det krävs en särskild konvention, men öppna för att diskutera saken. Uppenbart är att hur data och algoritmer används måste diskuteras mer i relation till människans värdighet.

Liberalerna

Ja: Det är något vi stöttar. Europarådet gör viktiga insatser redan nu genom upprättandet av en konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

Miljöpartiet

Ja: Den snabba utvecklingen av digitala verktyg och artificiell intelligens (AI) innebär stora möjligheter, men också risker. Miljöpartiet vill att ett internationellt etiskt regelverk för AI tas fram. Regelverket ska baseras på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, EU:s grundläggande rättigheter och gemensamma värderingar. En särskild internationell konvention för det digitala området vore ett bra komplement till det existerande regelverket.

Moderaterna

Nej: Moderaterna driver inget sådant förslag.

Socialdemokraterna

Ja: För oss socialdemokrater har det alltid varit viktigt med mänskliga rättigheter och är det självklart fortfarande i den värld vi lever i, idag. Vi arbetar dessutom aktivt med dessa frågor med våra samarbetspartners inom EU. Självklart måste också de mänskliga rättigheterna även gälla i den digitala världen.

Sverigedemokraterna

Nej: Sverigedemokraterna delar uppfattningen att digitala rättigheter är helt avgörande för framtiden. Partiet är även det enda i Sveriges riksdag som särskilt lyft frågan om yttrandefrihet på internet (Yttrandefrihet på internet, Motion 2021/22:3291; https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/yttrandefrihet-pa-internet_H9023291). Det är särskilt angeläget att värna svenskars digitala rättigheter i en tid när makten över det offentliga rummet i tilltagande utsträckning tycks koncentreras till plattformar som må vara små till antalet men totalt dominerande med avseende på användare och påverkan. Primärt bör regleringen av dessa dock vara en fråga för folkets valda företrädare, inom ramarna för den demokratiska processen. Om en internationell konvention för mänskliga rättigheter inom det digitala området skulle bryta mot den principen genom att skapa överstatliga institutioner som riskerar leda till andra tolkningar av "mänskliga rättigheter inom det digitala området" än som förankrats inom det svenska folkstyret, måste Sverigedemokraterna motsätta sig sådana konventioner.

Vänsterpartiet

Ja: Det är möjligt att en internationell konvention skulle stärka integriteten och de mänskliga rättigheterna inom det digitala området.

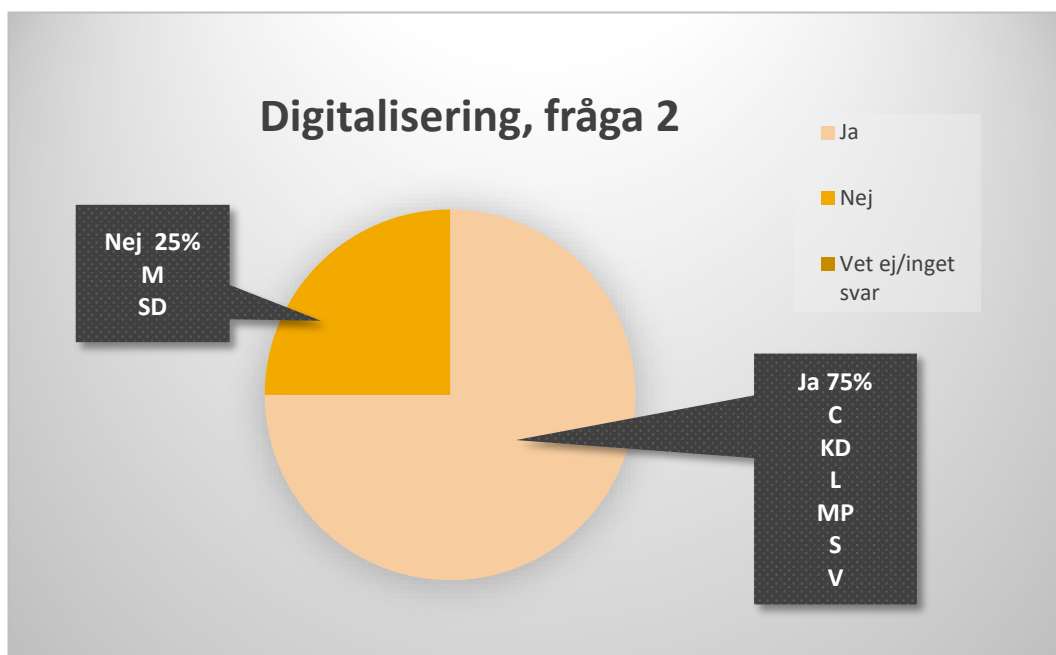
Kommentar

Partierna är överens om att frågor som rör digitalisering och mänskliga rättigheter är viktiga. Om detta är något som kräver ytterligare internationella regleringar i form av en konvention finns det olika åsikter om. De som svarat nej är Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Moderaterna konstaterar att man inte har några förslag kring frågan. Samma gäller för Kristdemokraterna men med en öppning för att diskutera frågan. Sverigedemokraterna lyfter fram sitt förslag om yttrandefrihet på nätet i förhållande till de stora plattformsföretagen. Det finns flera partier att kroka arm med för att driva frågor om mänskliga rättigheter och digitalisering, men för att det ska bli en del av Sveriges utrikespolitiska prioriteringar krävs att regeringen ser det som ett viktigt område.

Digitalisering, fråga 2

Delar av civilsamhället halkar efter inom vissa aspekter av samhällets digitalisering. Det finns stora behov av bland annat kunskapshöjande insatser och teknikutveckling.

Fråga 2: Förespråkar ditt parti en stärkt statlig finansiering för att stimulera digitalisering inom civilsamhället?

Centerpartiet

Ja: Centerpartiet ser allvarligt på problemet med det digitala utanförskapet och vill stötta de delar av civilsamhället som har halkat efter i digitaliseringen. Vi vill se till att alla kommuner aktivt bör se till att äldre erbjuds IT-coachning, gärna via biblioteken och med stöd av frivilliga ungdomar. Vi vill att kommuner, regioner och myndigheter har rutiner för hur användare med och utan särskilda behov kan bli delaktiga i utvecklingsprocesserna av IT-tjänster. Vi tycker också att det är viktigt att stimulera digitaliseringen genom tillgängligheten. Vi vet att många av dem som saknar tillgång till internet är boende på lands- och glesbygd. Centerpartiet har därför sedan länge drivit frågor om digital allemansrätt och att IT ska ses som det femte transportslaget. Det innebär att staten måste ta ett tydligt ansvar för att den digitala infrastrukturen når ut i hela landet. Centerpartiet är också det parti som avsatt allra mest pengar för utbyggd bredbandsutbyggnad i hela landet.

Kristdemokraterna

Ja: Vi har under hela pandemin drivit och krävt kraftigt ökat stöd till civilsamhället och fortsätter driva finansieringsfrågorna med kraft, bland annat för att civilsamhället. Men vi är samtidigt lite skeptiska till att alltför hårt från det offentligas sida peka ut vart pengarna ska gå. Vi vill därför öka det finansiella stödet till civilsamhället, men inte öronmärka medel på det sätt som frågan antyder.

Liberalerna

Ja: Vi har nyligen föreslagit en Ukrainamiljard för att stärka civilsamhället från statens sida. Det skulle ge välbehövliga resurser till föreningarna. Vi lägger oss dock så klart inte i vad civilsamhället väljer att göra med pengarna, det är inte upp till oss.

Miljöpartiet

Ja: Pandemin har påskyndat digitaliseringen och för stora delar av civilsamhället har det inneburit nya möjligheter till delaktighet och effektivare mötesformer. Samtidigt har mindre organisationer haft svårare att mäkta med omställningen, både ekonomiskt och resursmässigt. Vi ser att det offentliga kan göra mer här. Det är ytterst en demokratifråga. Ett statligt stöd för civilsamhällets digitalisering är något vi förespråkar. Myndigheter skulle också kunna ges uppdrag att stötta civilsamhällets digitalisering.

Moderaterna

Nej: Moderaterna anser att det är viktigt att politiken kan stötta delar av civilsamhället ekonomiskt i olika former. Moderaterna driver dock inget specifikt förslag i kring hur just digitaliseringen ska stimuleras av ytterligare politisk styrning i civilsamhället.

Socialdemokraterna

Ja: Redan idag lägger vi ned mycket tid och pengar på att minska det digitala utanförskapet. Och en mängd olika organisationer tar del av det. Post och Telestyrelsen har ansvaret för att fördela dessa medel och de har tillskjutit ytterligare medel eftersom det var många organisationer som sökte bidrag. Men det betyder också att de bidrag som civilsamhället får idag, på olika sätt av staten, ska fördelas inom civilsamhället så att inte någon hamnar i ett digitalt utanförskap.

Sverigedemokraterna

Nej: Det ansvaret ligger på respektive civilsamhälles organisation. Men statliga medel kan givetvis användas i ett digitaliseringssyfte.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet vill se en ökad finansiering av civilsamhället, helst då i allmänna medel som civilsamhället själva får möjlighet att besluta över.

Kommentar

Tydligaste ja på denna fråga kommer från Centerpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Sedan utvecklar flera partier sina svar med fokus på balansen mellan projektbidrag och generella bidrag. Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna betonar vikten av att det offentliga inte styr civilsamhället och att offentliga medel även bör kunna gå till digitaliseringsbehov. Även Sverigedemokraterna drar åt detta håll. Vänsterpartiet vill se ökade medel till civilsamhället, helst i form av generella medel som civilsamhället själva kan besluta om.

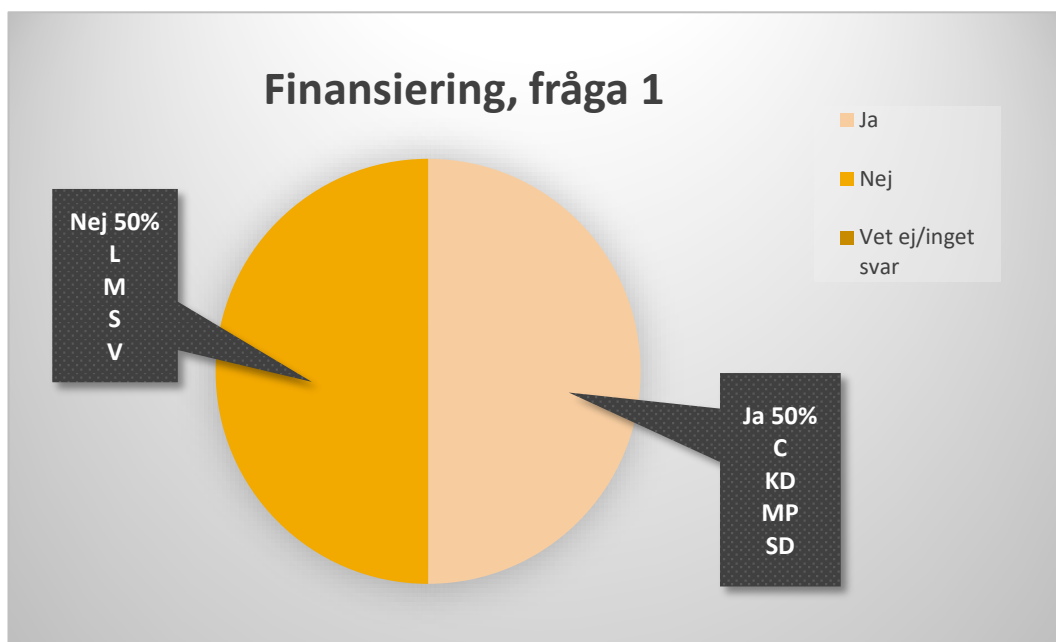
Inom civilsamhället har behovet av mer generella medel och mindre projektstyrning diskuterats länge. Det är mycket glädjande att många partier lyfter dessa aspekter, även om frågan inte direkt handlade om det. Viljan till ökad generell grundfinansiering är något att ta vara på och arbeta vidare med i nästa mandatperiod. Men det krävs även särskilt avsatta medel av betydande omfattning för att driva digitalisering inom civilsamhällets organisationer.

FINANSIERING

Finansiering, fråga 1

Gåvor är ett viktigt sätt för många organisationer att finansiera sin verksamhet. Skattereduktion för gåvor har genom åren använts på en blygsam nivå.

Fråga 1: Vill ditt parti införa en utökad och breddad skattereduktion för gåvor för att skapa en långsiktigt hållbar svensk modell som stimulerar gåvogivande?

Centerpartiet

Ja: Centerpartiet vill både utöka och bredda avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer inkl. forskning, då dessa verksamheter skapar jobb, löser samhällsproblem, fångar upp människors engagemang och skapar stor samhällsnytta.

Kristdemokraterna

Ja: Högre beloppsgränser och fler ändamål!

Liberalerna

Nej: Det är inget vi lagt skarpa lagförslag om.

Miljöpartiet

Ja: Miljöpartiet tycker det är positivt att människor vill stötta verksamheter med gåvor. Detta ska uppmuntras av skattesystemet. En utökning av skatteavdraget är därför rimlig.

Moderaterna

Nej: Beloppsgränserna för gåvoskatteavdraget höjs i år som en följd av M/SD/KD-budgeten. Beloppsgränsen höjs till 12 000 kronor vilket innebär att skattereduktionen som mest kan uppgå till 3 000 kronor. Vi har inga förslag på ytterligare steg utöver det.

Socialdemokraterna

Nej: Skattereduktion för gåvor återinfördes på riksdagens initiativ 2019. Socialdemokraterna har inga förslag på att utöka eller bredda det redan befintliga skatteavdraget. Vi tror att det är viktigt att stärka viktiga ideella initiativ på andra sätt, genom att fördela och hushålla med våra gemensamma resurser. Det är bra att många svenskar vill vara generösa och stötta ändamål som ligger dem varmt om hjärtat, men det är inte avhängigt skattelagstiftningen.

Sverigedemokraterna

Ja: Gåvoskatteavdraget behöver vidareutvecklas för att underlätta för civilsamhälleaktörer att stå på egna ben ekonomiskt och öka civilsamhällets oberoende.

Vänsterpartiet

Nej: Vi har en positiv syn på ideell verksamhet som vi menar utvecklar demokratin. De ekonomiska bidrag som enskilda ger till dessa organisationer behöver enligt vår mening inte ge skattefördelar.

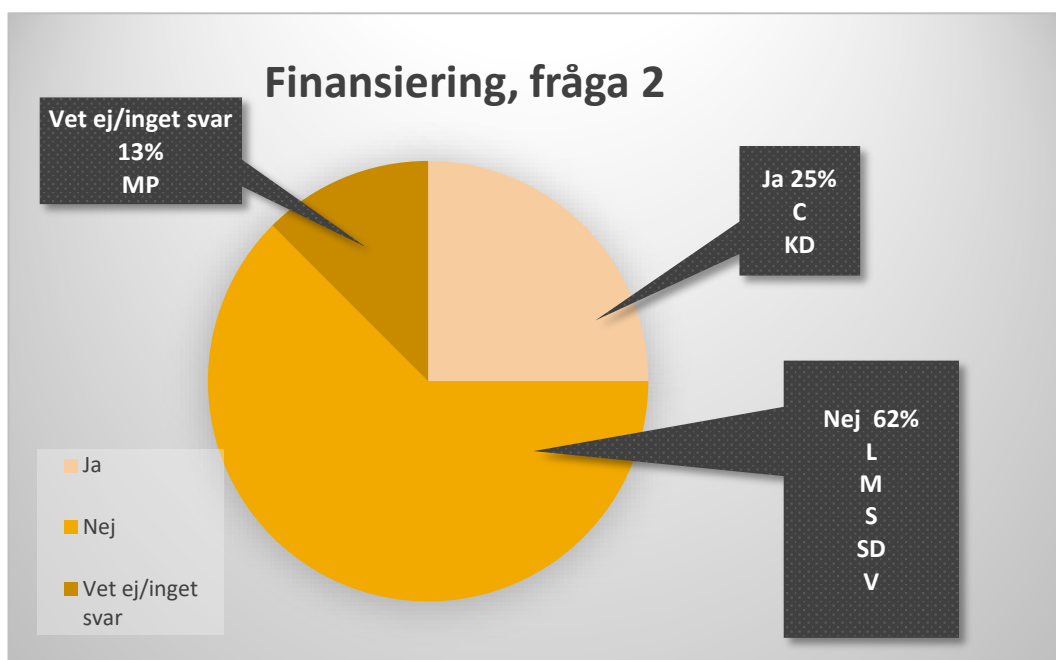
Kommentar

Frågan om skattereduktion för gåvor har varit en stor principiell frågeställning under en längre tid. Partiernas svar visar på att det fortsatt saknas samsyn. De mest positiva partierna är Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna som alla vill utvidga skattereduktionen genom att exempelvis vidga ändamålen och öka beloppsgränserna.

Övriga partier är i skiftande grad entusiastiska kring skattereduktion. Moderaterna och Socialdemokraterna är tydliga med att de är nöjda med den modell som finns i dag. Liberalerna har inga förslag på området för tillfället och har svarat "nej". Tydligast emot är Vänsterpartiet som inte tycker att givande ska medföra skattefördelar.

Finansiering, fråga 2

Fråga 2: Vill ditt parti förändra skattereglerna så att kommersiella aktörer kan få göra avdrag för gåvor och andra former av stöd till civilsamhället?

Centerpartiet

Ja: Vi noterar att sådana regler finns i flera andra europeiska länder och tycker att det bör göras en översyn av systemet i Sverige för att säkerställa att gåvor till exempelvis forskning och viss välgörenhet inte missgynnas skattemässigt.

Kristdemokraterna

Ja: Absolut! Viktigt och bra att göra detta.

Liberalerna

Nej: Vi ser att avdragsrätten för privatpersoner är viktig, i övrigt behöver vi sänka skatter så att fler får bestämma över mer av sina pengar.

Miljöpartiet

Vi har för närvarande inte tagit ställning i frågan.

Moderaterna

Nej: Moderaterna driver inga sådana nya förändringar i nuläget.

Socialdemokraterna

Nej: Om kommersiella aktörer vill ge bidrag eller gåvor till civilsamhället står det alla sådana aktörer naturligtvis fritt att göra en sådan insats. Vi ser inte att det är rimligt eller befogat att ändra skattereglerna för det ändamålet.

Sverigedemokraterna

Nej: Delvis, vi verkar för att juridiska personer också ska ges möjlighet till skattereduktion vid gåvogivning. Vilket skulle stärka civilsamhällets oberoende och självständighet.

Vänsterpartiet

Nej: Vi anser att regelverket för sponsring bör ses över.

Kommentar

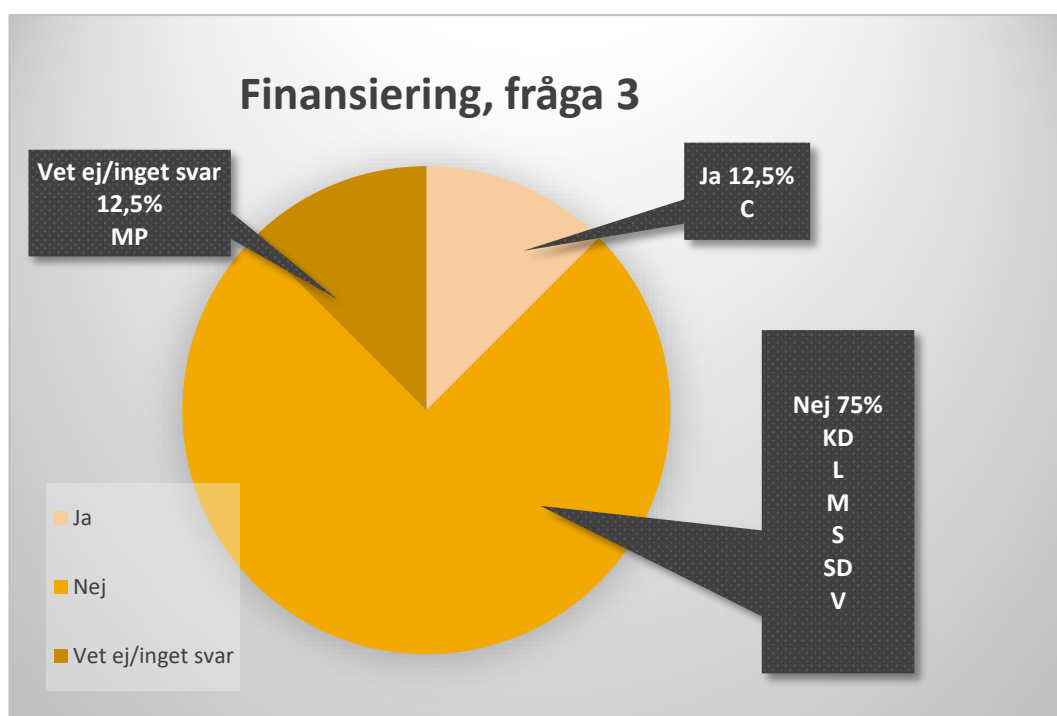
Denna fråga är, tillsammans med nästa fråga, den som flest riksdagspartier svarar "nej" på. Det finns en tydlig majoritet emot förslaget. En delförklaring kan vara att frågan är relativt ny och förhållandevis okänd för partierna. Flera svar tar

också upp att man inte har tagit ställning i frågan och/eller att man inte driver frågan i nuläget. Med det sagt är vår bedömning att det inte rör sig om särskilt starka eller välunderbyggda "nej"-svar. Den principiella frågan om relationen mellan givande och möjligheten till skatteavdrag för detta är alltså närvarande. För att politiska förändringar ska ske inom området krävs ett långsiktigt arbete för att övertyga flera partier om vilken betydelse det har för civilsamhället.

Finansiering, fråga 3

För civilsamhällets organisationer är frågor om finansiering och självständighet viktiga. För att ytterligare uppmuntran till gåvogivande har förslag om ett matchningsprogram, likt de som finns i Finland och Norge, framförts. Sådana matchningsprogram har en garanti från det offentliga att matcha privata gåvor till civilsamhällesorganisationer.

Fråga 3: Vill ditt parti införa ett matchningsprogram för gåvor?

Centerpartiet

Ja: Vi har ännu inget sådant förslag, men är positiva till idén och tycker det vore bra om exempelvis MUCF fick i uppdrag att se hur ett svenskt sådant program kunde utformas, baserat på erfarenheterna i Finland och Norge.

Kristdemokraterna

Nej: Vi föreslår kraftig utökning av skattereduktionen för gåvor, som ju är ett annat sätt att uppnå ungefär samma sak – att möjliggöra ökat givande där staten via skattelättnad möjliggör en större gåva.

Liberalerna

Nej: Vi har redan idag en bra grundfinansiering till civilsamhället från det offentliga sidan, i praktiken mer generöst än ett matchningsprogram.

Miljöpartiet

Vi har för närvarande inte tagit ställning i frågan.

Moderaterna

Nej: Moderaterna driver inga sådana nya förändringar i nuläget.

Socialdemokraterna

Nej: Det står alla i Sverige, medborgare såväl som företag, fritt att stötta de ändamål de tycker är rimliga. Däremot är det vår utgångspunkt stöd från det allmänna ska utgå från vad som beslutas av riksdagen i en ordnad budgetprocess, och inte av hur de privata gåvorna fördelas.

Sverigedemokraterna

Nej: Det är ingen fråga vi driver aktivt i dagsläget. Vi ställer oss inte negativa till det, men vi vill veta formerna för ett sådant program innan vi tar ställning för eller emot.

Vänsterpartiet

Nej.

Kommentar

Frågan om matchningsprogram får ett tydligt "nej" från en majoritet av riksdagspartierna. Endast Centerpartiet är positiva och föreslår en utredning. Sverigedemokraterna efterfrågar ett tydligare ramverk för ett sådant program för att kunna ta ställning till frågan. Kristdemokraterna och Liberalerna betonar skattereduktion och grundfinansiering som mer prioriterade åtgärder. Miljöpartiet

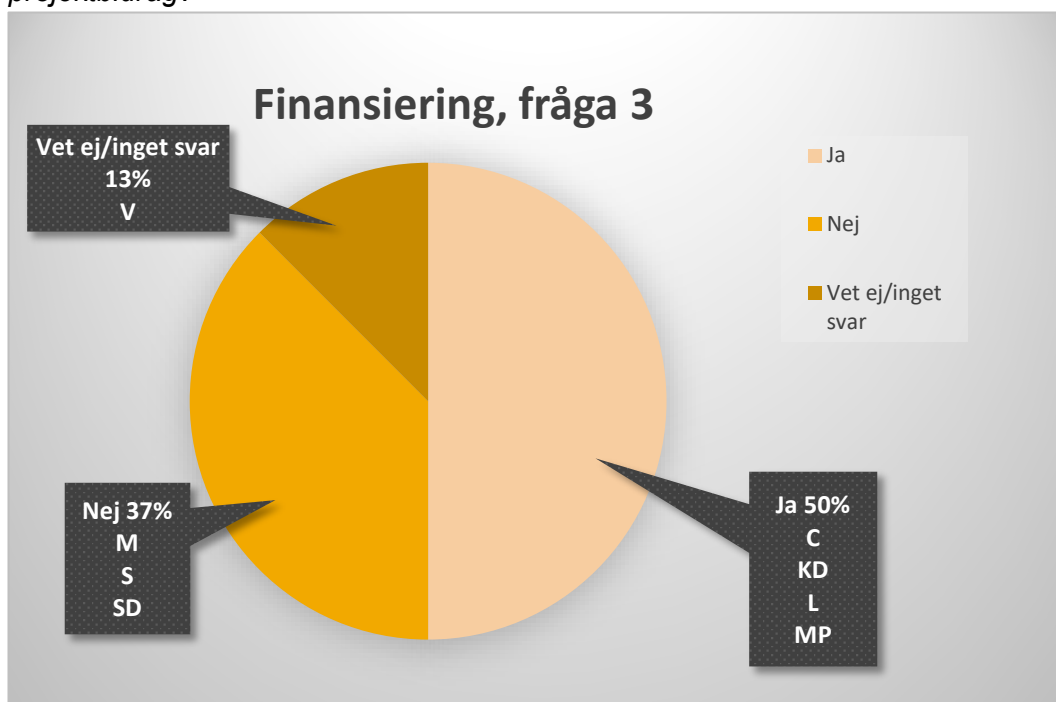
och Moderaterna har inte tagit ställning. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet säger nej.

Som nämns i anslutning till frågan ovan är även detta ett relativt nytt förslag där partierna sannolikt inte har så stor insikt eller kunskap. Både matchning av gåvor och insatser för ökat stöd från näringslivet är förslag som även lyfts fram i utredningen "Från kris till kraft. Återstart för kulturen" och som då mottogs positivt av flera partier. För att lyfta upp matchning av gåvor på dagordningen kommer ett mer intensivt arbete för kunskapsuppbyggnad att krävas.

Finansiering, fråga 3

Allmänna arvsfonden är en viktig finansiär av innovation och utvecklingsarbete i civilsamhället. Stödet som ges i dag sker emellertid genom projektbidrag, medan förslag finns för att kunna göra mer, till exempel genom att tillhandahålla garantikapital med särskilda lösningar för idéburna organisationer.

Fråga 3: Vill ditt parti förändra Arvsfondens uppdrag så att de kan stödja investeringar och innovation inom civilsamhället på fler sätt än dagens projektbidrag?

Centerpartiet

Ja: Allmänna arvsfonden fördelningen av bidrag har varit begränsad och under senare år har det kommit rapporter på att Arvsfonden haft svårt att hitta lämpliga projekt för sina medel. Centerpartiet vill bredda kriterierna för att kunna söka

bidrag från Allmänna arvsfonden. Det finns viktiga ändamål i samhället som är i behov av investering, främst kopplat till den ideella sektorn.

Kristdemokraterna

Ja.

Liberalerna

Ja: Allmänna arvsfonden är idag underutnyttjad och vi är generellt emot de olika kortsiktiga projekt som görs. Långsiktiga insatser är en bättre åtgärd. Bland annat har vi föreslagit att allmänna arvsfonden ska få ett mandat att finansiera insatser mot hemlöshet, självklart i samarbete med civilsamhället.

Miljöpartiet

Ja: Vi vill generellt gå från projektbidrag till långsiktiga verksamhetsstöd. Att kunna ge stöd till innovation och investeringar är vi positivt ställda till.

Moderaterna

Nej: Moderaterna driver inga sådana nya förändringar i nuläget.

Socialdemokraterna

Nej: Just nu är det inte aktuellt. Den nya arvfondslagen trädde i kraft 1 juli 2021. Den förändring som då trädde i kraft innebär att exempelvis projektidéer för ytterligare en målgrupp, äldre personer över 65 år, kan få stöd. Tidigare har bara stöd delats ut till projektidéer för barn, unga och personer med funktionsnedsättning. Vi vill gärna se hur den ändringen slår ut innan vi är beredda att göra ytterligare förändringar av arvsfondens regler. Men vi utesluter inte att man i framtiden även kan utöka reglerna ytterligare.

Sverigedemokraterna

Nej.

Vänsterpartiet

Vi är inte negativa till ett sådant förslag men har i dagens läge inte tagit ställning i den specifika frågan.

Kommentar

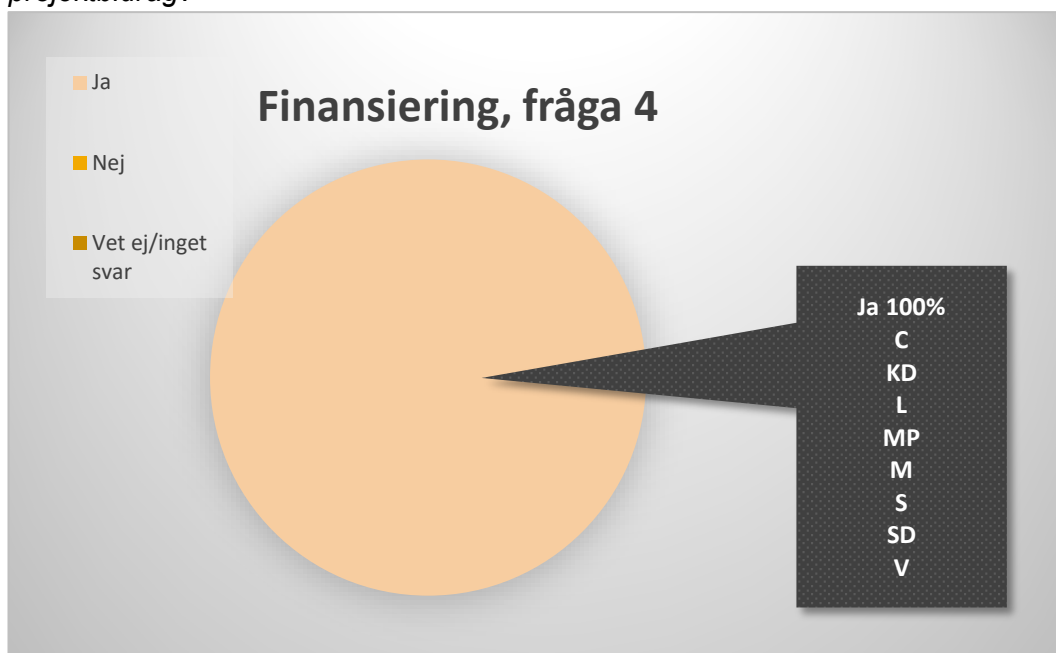
Allmänna arvsfonden är en viktig finansiär av nyskapande i projektform. Frågan som ställts handlar om ifall partierna kan tänka sig att använda Arvsfonden på andra sätt än genom projekt. Partiernas svar kretsar kring den befintliga modellen. Centerpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet svarar att de är öppna för reformering av Arvsfonden och en breddning av verksamheten den kan tänkas stödja. Vänsterpartiet har inte tagit ställning och övriga är negativa.

En förändring och/eller utveckling av Allmänna arvsfondens uppdrag kräver fortsatta insatser för att visa på vilka fördelar det skulle ge för att öka innovationsgraden i civilsamhället. Och att det i sin tur skulle vara till gagn för hela samhället.

Finansiering, fråga 4

Det offentligas stöd till civilsamhället kanaliseras i stor utsträckning genom projektbidrag. Många organisationer upplever att de blir instrumentella genomförare av en önskad politik och att deras självständighet urholkas.

Fråga: Vill ditt parti öka stödet för kärnfinansiering och generellt stöd, snarare än projektbidrag?

Centerpartiet

Ja: De som ideellt bidrar till samhället med sitt engagemang måste ha goda förutsättningar för detta. Det finns ett problem med projektbidrag på bekostnad av grundstöd till ideella organisationer. Det gör verksamheten svårstyrd eftersom det

behövs grundstöd för att kunna söka projekt, och inte minst för att utveckla sin verksamhet. För att stärka civilsamhällets möjlighet att vara än mer snabb och flexibel för att ta sig an samhällets utmaningar så vill vi se en ökad andel grundstöd i bidragen från det offentliga. Betydelsen av detta syntes också tydligt under coronapandemin som visar på behovet av att snabbt kunna ställa om verksamheter. Det är av stor vikt att organisationer inom civilsamhället är fria bedriva sin verksamhet utifrån sina egna fastslagna syften och ändamål med föreningen på samma sätt att det är mycket viktigt att kraven är tydliga att på att man som förening ska sköta sig och följa demokratiska spelregler.

Kristdemokraterna

Ja.

Liberalerna

Ja: Inte minst i utsatta områden har kortsiktiga projekt avlöst varandra. Det bygger inte ett starkt samhälle. Vi föreslår exempelvis en stärkt grundfinansiering till förortens demokratiska och feministiska krafter, inkluderande idrott och ett avskaffande av projektmodellen.

Miljöpartiet

Ja: Projektbidrag kan vara bra för att främja utveckling eller särskilt fokus på ett visst område, men det riskerar också att leda till ryckighet, anpasslighet och osäkra villkor för anställda inom civilsamhället. Miljöpartiet driver att andelen projektbidrag ska minska till förmån för långsiktigt stöd till verksamheten/kärnfinansiering. Det är också viktigt att projektstöd är så öppet formulerade som möjligt med respekt för civilsamhällets självständighet.

Moderaterna

Ja: Moderaterna anser att det är viktigt att politiken kan stödja Sveriges ideella föreningar ekonomiskt, men vill skärpa kontrollen av vad pengarna används till. Moderaterna är öppna för att en större andel av stödet går till kärnfinansiering i stället för projektbidrag.

Socialdemokraterna

Ja: Vi tror på en mix av generella stöd och projektbidrag, men vi ser det som en viktig del att stödet till stora delar är generellt.

Sverigedemokraterna

Ja: Sverigedemokraterna sätter stort värde på det svenska civilsamhället. Civilsamhället har ett egenvärde och ska inte ses som ett redskap för politiker och den offentliga makten för att genomdriva sina politiska ambitioner. I civilsamhället uppkommer viktiga värden och identiteter genom mellanmännsliga relationer. Vid ökade projektbidrag så riskerar civilsamhället enbart bli instrumentella utförare av regeringens politik. Framför allt vill vi säkra en långsiktig finansiering av civilsamhället – i syfte att stärka civilsamhällets oberoende.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet har länge förespråkat ett ökat stöd till civilsamhället. Det civila samhällets organisationer bidrar i sin roll som röstbärare till att en mångfald av idéer och uppfattningar synliggörs och till att intressen och uppfattningar hos olika grupper i befolkningen företräds i offentligheten. Genom att engagera människor i allt ifrån idrott, miljöfrågor och stödverksamheter för olika grupper bidrar ideella organisationer och föreningar till samhällsnyttan. Medlemmar i de olika föreningarna får en meningsfull fritid samtidigt som sammanhållningen i lokalsamhället stärks.

Kommentar

Som framgår av diagrammet vill samtliga riksdagspartier att kärnfinansieringen och det generella stödet till civilsamhället ska utökas. Som skäl för detta lyfter partierna exempelvis risken för projektberoende och statlig styrning. Endast Moderaterna lyfter i sitt svar att man vill se en ökad kontroll av hur pengarna används.

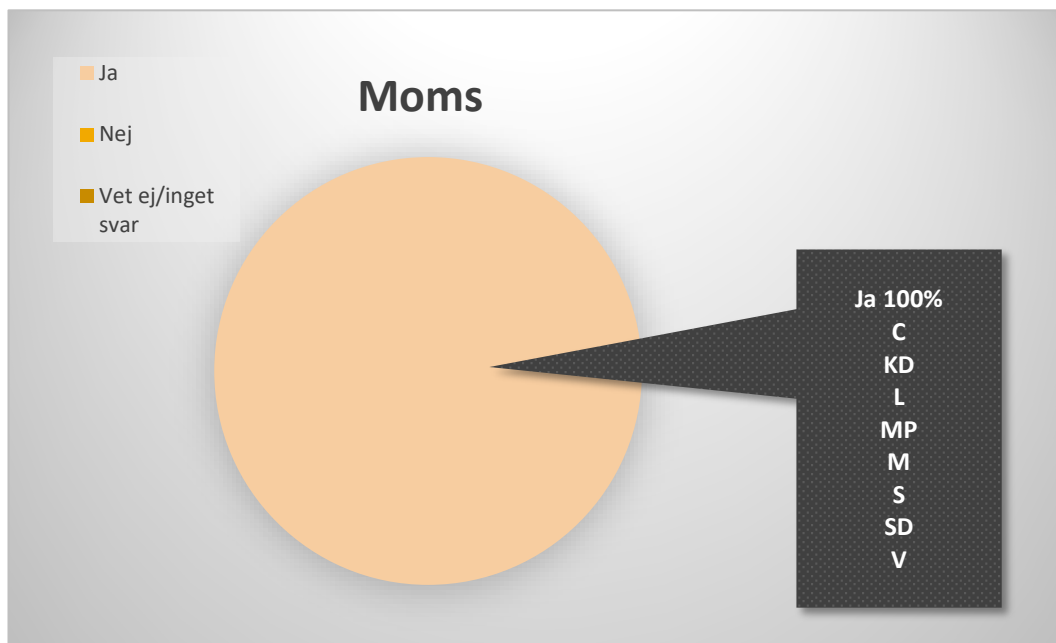
Givet den anmärkningsvärda politiska enigheten på området framstår det som en prioriterad fråga för den kommande mandatperioden. Vår bedömning är därför att förutsättningarna är goda för en nära dialog mellan riksdagspartierna och civilsamhällets organisationer i syfte att undersöka på vilka sätt de generella stöden till civilsamhället kan öka och utvecklas. Utan att föregripa den diskussionen vill vi passa på att understryka att organisationsbidrag sällan räknas upp och än mindre indexregleras.

MOMS

Det är vanligt att en organisation i civilsamhället i juridisk mening består av en stor mängd juridiska personer (till exempel lokalföreningar och kretsar) som sammanflätas i vad som allmänt uppfattas som en organisation. Samarbete inom dessa juridiska personer och mellan organisationer i civilsamhället försvåras dock

genom att samarbeten och delade tjänster i dag beläggs med 25 % moms. Vi kallar den för internmoms.

Fråga: *Borde internmomsen i civilsamhället avskaffas?*

Centerpartiet

Ja: Centerpartiet är helt för att internmomsen avskaffas och det är en fråga som vi har drivit under lång tid. Glädjande nog har också riksdagen nyligen fattat ett beslut i just den frågan genom att rikta ett så kallat tillkännagivande till regeringen om att internmomsen avskaffas. Nu gäller det att regeringen tar ansvar att se till att det blir verklighet. Lokalavdelningar och civilsamhället ska jobba med ideell verksamhet, inte administrera moms.

Kristdemokraterna

Ja, det är en självklarhet! Vi har agerat i Riksdagen och varit med och skapat en majoritet för att ta bort internmomsen, och förväntar oss nu att regeringen agerar enligt detta.

Liberalerna

Ja: Det är vår ledamot, Malin Danielsson, som varit helt avgörande för att dagens utredning kommit i gång. Internmomsen måste kunna ses över.

Miljöpartiet

Ja: Internmomsen skapar onödiga kostnader och administration.

Moderaterna

Ja: Moderaterna står bakom det nyligen fattade riksdagsbeslutet om att den nuvarande tillämpningen av mervärdesskatt på interna tjänster ska ses över och det behöver bli tydligt vad som gäller för föreningarna. Regeringen bör få i uppdrag att skyndsamt utreda hur frågan om internmoms mellan föreningar i samma organisation kan lösas utan att orsaka snedvridning av konkurrensen i strid med EU-rätten.

Socialdemokraterna

Ja: Ramarna för momsreglerna i Sverige sätts av EU:s mervärdesskattedirektiv. Det betyder att de undantag som idag finns i mervärdesskattelagen inte kan ges i ett vidare tillämpningsområde än mervärdesskattedirektivet. Däremot följer vi utvecklingen noga.

Sverigedemokraterna

Ja: Delvis. Vi vill avskaffa internmomsen för föreningar i samma organisation, till exempel idrottsföreningar, trossamfund och studieförbund.

Vänsterpartiet

Ja: Detta har visat sig vara ett stort problem och de organisationer som egentligen är skattebefriade får lägga stora summor på att betala moms för sin internfakturering. Vänsterpartiet menar att detta står i vägen för verksamheten och att bidrag, som är menade att stödja organisationernas syften, i stället går direkt tillbaka till staten i form av skatt. Det är också en ökad administrativ börda för föreningarna att redovisa detta. Vi har motionerat om detta och fått gehör i riksdagen så nu hoppas vi att regeringen återkommer snabbt i frågan.

Kommentar

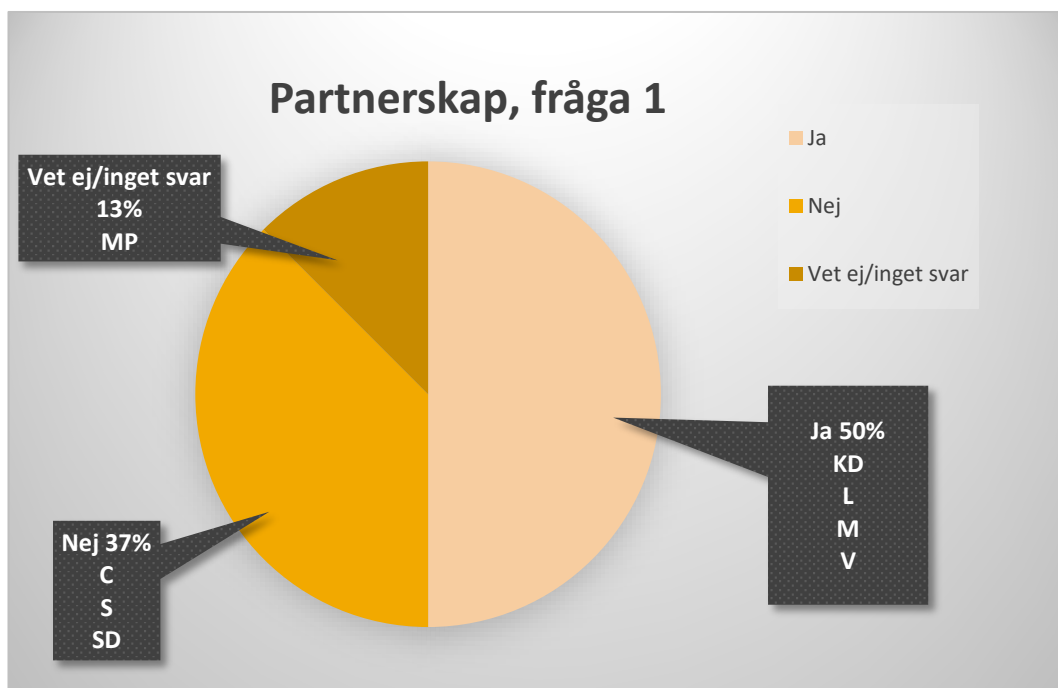
Under våren antog ett enigt skatteutskott ett tillkännagivande där regeringen uppmanas att avskaffa internmomsen. Nu ligger frågan på regeringens bord att verkställa. Trots en enig riksdag så är inget klart innan det är klart och här finns en tydlig och till synes enkel fråga för partierna och civilsamhället att tillsammans arbeta vidare med för att nå den förändring som alla vill ha.

PARTNERSKAP

Partnerskap, fråga 1

Idéburet offentligt partnerskap, IOP, är en modell för samverkan mellan idéburna organisationer och offentlig sektor i syfte att uppnå ett visst allmännyttigt samhälleligt mål. Civilsamhällets erfarenhet av IOP är att det är en bra samverkansform som kan möjliggöra ökad långsiktighet och måluppfyllelse, men att det finns en osäkerhet om samverkans rättsliga status i det offentliga.

Fråga 1: *Bör en lag som reglerar IOP införas?*

Centerpartiet

Nej: Centerpartiet är positiva till IOP och ser gärna fler IOP mellan offentlig sektor och idéburna organisationer. Vi vet att flera kommuner använder sig av det som en viktig del i sin verksamhet. I första hand ser vi gärna dock att regler tydliggörs i det fall det föreligger osäkerheter kring dagens regelverk.

Kristdemokraterna

Ja: Man ska inte behöva känna osäkerhet inför att använda sig av IOP, då är risken stor att det inte blir av trots att behovet och möjligheten finns. Därför är det viktigt med en robust lagreglering som är enkel att använda.

Liberalerna

Ja: Vi har länge efterlyst åtgärder som främjar IOP:er och minskar dagens osäkerhet. Vi vill utvidga verksamheten med IOP, idéburet offentligt partnerskap, där civilsamhällets aktörer och offentlig sektor samverkar kring gemensam verksamhet.

Miljöpartiet

Vi har för närvarande inte tagit ställning i frågan.

Moderaterna

Ja: Ja, lagstiftning kan krävas för att stärka den idéburna sektorn och upprätthålla konkurrensneutralitet i välfärden. I uppdraget krävs att regioner och kommuner kan göra överenskommelser som är långsiktiga och förutsägbara för bägge parter. Överenskommelserna behöver kunna utvärderas och följas upp avseende kvalitet och omfattning. Det kräver ett utvecklingsarbete med mål att juridiskt hållbara verktyg tas fram då ettåriga föreningsbidrag och avtal i form av Offentligt – Idéburet partnerskap (IOP) inte räcker till.

Socialdemokraterna

Nej: Vi tror inte att lagstiftning är rätt väg att gå. Regeringen föreslår i en proposition (Idéburen välfärd 2021/22:135), som behandlas i riksdagen våren 2022, en frivillig registrering av idéburna organisationer som dels ska fungera som en kvalitetsstämpel för upphandlande myndigheter men även synliggöra och förenkla för idéburna organisationer när det gäller offentlig upphandling. Regeringen föreslår också att upphandlande myndigheter ges möjlighet att reservera rätten att delta i upphandling av vissa välfärdstjänster till idéburna organisationer under förutsättning att företagets allmännyttiga syfte bidrar till att uppfylla ändamålet med den tjänst som upphandlas. Vi tycker det är viktigt att civilsamhällets sektor får möjlighet att växa i framtiden. Vi bör också satsa på kunskapshöjande insatser då IOP redan i dag ryms inom nuvarande upphandlingslagstiftning. I många länder inom EU tolkas upphandlingsreglerna så att IOP kan prioriteras, och i dessa länder är civilsamhällessektorn större än i Sverige.

Sverigedemokraterna

Nej: Vi tror inte att det är till civilsamhällets nytta om det införs en lag som reglerar IOP. Det finns en överhängande risk att civilsamhället reduceras ner till instrumentella utförare av olika tjänster. Vi förespråkar en modell där parterna själva kommer överens om strukturerna vid IOP. Likt hur arbetsmarknadens parter kommer överens.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet vill underlätta vid bland annat bidragsgivning, lagstiftning, köp av verksamhet och samverkan i form av IOP, och därigenom främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden. Vi ser även att informationen behöver ökas till kommunerna om alternativa vägar för finansiering utan upphandlingsprocess. I grunden anser vi att det oroväckande och problematiskt att staten inte klarar av att fullfölja sina åtaganden. Där det finns intresse från aktörer inom det civila samhället, framför allt inom det sociala området, ska det dock vara möjligt att driva verksamhet inom välfärdsområdet.

Kommentar

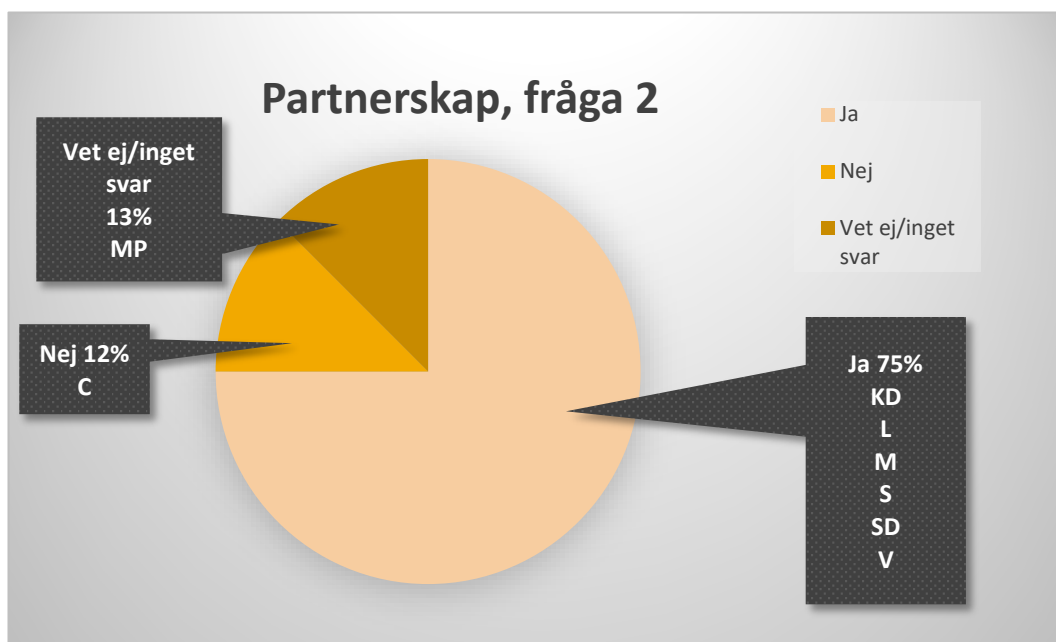
Partierna är eniga i att IOP är något positivt som tjänar samhället väl. Men de har olika uppfattning om det är nödvändigt med lagstiftning eller inte. Centerpartiet, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna argumenterar för att en lag inte behövs eller inte är önskvärd. Kristdemokraterna, Liberalerna, Moderaterna och Vänsterpartiet har svarat att man vill ha en lag för IOP. MP har inte tagit ställning.

Uppenbarligen finns och används IOP, till glädje för många. Men vi vet också att många offentliga sammanhang tvekar inför IOP som samverkansmodell, just eftersom den legala grunden uppfattas som oklar. Här finns det mer arbete att göra, både inom det befintliga rättsliga läget och för att skapa tydligare juridiska ramar.

Partnerskap, fråga 2

Inom ramen för lagen om offentlig upphandling, LOU, kan innovationsupphandlingar möjliggöra nytänkande och verksamhetsutveckling. I praktiken beaktas ofta endast pris när upphandlingar avgörs och inte kvalitet och innovation.

Fråga 2: Är ditt parti villigt att stärka innovations- och kvalitetsaspekterna i upphandlingar?

Centerpartiet

Nej: Vi har inga förslag på att göra ändringar i LOU utan anser att det redan idag är möjligt för den beställande parten att ställa krav utöver pris i sina upphandlingar, och vi ser gärna att det görs. Vi tycker att det är viktigt att det finns vägledningar och stöd från myndigheter till det offentliga när de vill göra mer innovativa upphandlingar.

Kristdemokraterna

Ja: Men vi vill också lyfta fram den nya möjligheten att reservera upphandlingar på det sociala området för idéburna aktörer, som inte sällan står för innovation och nytänkande.

Liberalerna

Ja: Upphandlingar ska utgå från en blandning av aspekter. Att endast beakta pris kan leda till undermåliga upphandlingar.

Miljöpartiet

Vi har för närvarande inte tagit ställning i frågan.

Moderaterna

Ja: Moderaterna anser att det finns skäl att se över hur man kan stärka förutsättningarna för bland annat innovationsupphandlingar.

Socialdemokraterna

Ja: Politiken har ett särskilt ansvar att säkerställa att skattemedel aktivt bidrar till att uppnå samhällspolitiska mål såsom respekt för arbetstagares rättigheter, klimat- och miljöhänsyn, innovation och social inkludering.

Upphandlingsregelverket ger redan idag möjlighet att ställa krav, men de måste användas i högre utsträckning. Den socialdemokratiska regeringen har bl.a. lagt ett förslag om att skärpa kraven vid offentlig upphandling.

Sverigedemokraterna

Ja: Offentlig upphandling behöver utvecklas till att bli modern och kostnadseffektiv. Det vi främst lyft kring LOU är vikten av att öka transparensen i direktupphandlingen för att motverka risken för korruption samtidigt som fler småföretag skall ta del av den offentliga affären. Vi vill därför höja gränsen för direktupphandlingar samtidigt som vi vill utreda hur transparensen i direktupphandlingen säkerställs.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet anser att kvalitetsaspekterna inom ramen för lagen om offentlig upphandling ska få en betydligt mer framträdande roll. Vi vill även ställa hårdare krav av arbetsrättsliga skäl, så att det blir möjligt att ställa krav på villkor om pensioner, försäkringar och annan ledighet än semester – i alla upphandlingar oavsett storlek.

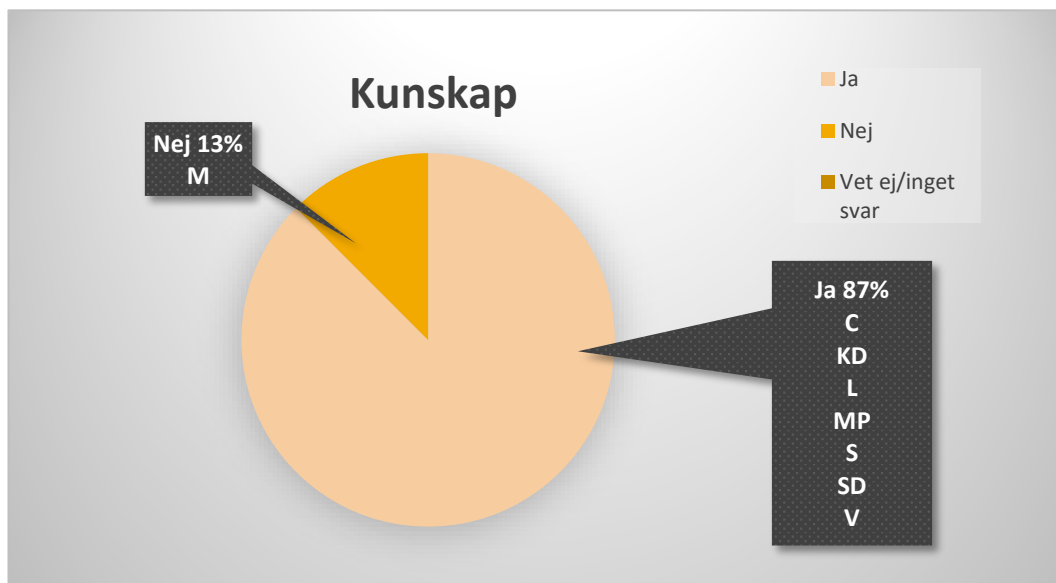
Kommentar

Centerpartiet säger nej eftersom man anser att det redan i dag är möjligt att ta hänsyn till andra aspekter än pris vid en upphandling. Miljöpartiet har inte tagit ställning. Övriga partier är positiva till att förändra regelverk kring upphandling och inte minst att låta vikten av kvalitet öka. Socialdemokraterna menar dock likt Centerpartiet att det handlar mer om att förändra tillämpningen av befintliga regelverk. Vänsterpartiet vill att kvalitetsfrågor ska betonas mer, men exemplifierar med frågor som rör arbetsrätt. Kristdemokraterna lyfter fram frågan om möjligheter till reserverade kontrakt.

KUNSKAP

I statistiken klumpas ofta civilsamhället/idéburna aktörer ihop med privata aktörer och osynliggörs därmed när välfärden diskuteras i termer av "offentligt" och "privat".

Fråga: Vill ditt parti arbeta för att statistik tas fram där idéburna aktörer/civilsamhället särredovisas på ett tydligt sätt?

Centerpartiet

Ja: Vi har inga sådana förslag men är positiva till idén och att synliggöra det mervärde som civilsamhället bidrar med så länge byråkratin inte ökar.

Kristdemokraterna

Ja.

Liberalerna

Ja: Kunskap är makt. I den mån vi idag saknar statistik om civilsamhället insatser borde det kartläggas.

Miljöpartiet

Ja: Viktigt med statistik som ger en rättvisande bild av aktörer inom välfärden och som synliggör hur civilsamhället och idéburna organisationer gör värdefulla insatser inom en mängd områden

Moderaterna

Nej: Moderaterna har för närvarande inget sådant förslag. Vi är emellertid öppna för olika lösningar i syfte att förbättra möjligheterna att systematiskt och metodiskt följa upp och utvärdera alla verksamheter i välfärden. Ett led i detta är att utveckla och förbättra insamlingen av statistik.

Socialdemokraterna

Ja: Vi vill att statistik ska tas fram i kunskapshöjande syfte, men också för att ge kvalificerad information till upphandlare och brukare.

Sverigedemokraterna

Ja: Det är viktigt för att kunna mäta och redovisa de insatser som civilsamhället bidrar med.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet ser gärna att bättre statistik förs över civilsamhället och civilsamhällets insatser. Det är en viktig del i att förstå hur samhället fungerar.

Kommentar

För civilsamhällets organisationer och verksamheter är det viktigt att vi tydligt synliggörs i den statistik som tas fram. Det enda parti som har svarat nej på frågan är Moderaterna och det verkar framför allt vara för att man inte har några förslag på området, däremot är man positiva till lösningar i syfte att förbättra möjligheterna att systematiskt följa upp alla verksamheter i välfärden.

Inom detta område finns det stora möjligheter för partierna och civilsamhällesaktörer att kroka arm och formulera de uppdrag som krävs för att den omfattande statistikinsamling som görs i Sverige i större utsträckning också ska kunna fånga in aktörer och insatser i civilsamhället.

ARBETSMARKNAD

Arbetsmarknad, fråga 1

Civilsamhället kan bli en ännu viktigare resurs på arbetsmarknaden. En rad åtgärder behöver göras för att exempelvis arbetsmarknadspolitiska åtgärder i större utsträckning ska nyttja den potential som civilsamhället utgör. Det finns flera hinder, bland annat att krav på att aktörerna ska vara av en viss storlek och finnas över hela landet.

Fråga 1: Vill ditt parti stödja en modell där en mångfald av affärsmodeller och organisationsformer kan samexistera, få uppdrag och utvecklas, det vill säga där idéburna organisationer inkluderas som aktörer i arbetsmarknadspolitiken?

Centerpartiet

Ja: Civilsamhället är och ska vara en viktig del av arbetsmarknadspolitiken. För Centerpartiet är det uppenbart att en rad åtgärder behöver göras för att exempelvis arbetsmarknadspolitiska åtgärder i större utsträckning ska nyttja den potential som civilsamhället utgör. Detta är och har varit en ledstjärna i den historiska transformation av arbetsmarknaden som Centerpartiet varit pådrivande kring. Både när det gäller LAS/omställning, reformeringen av Arbetsförmedlingen, förändring av Samhalls uppdrag samt andra viktiga beståndsdelar som utgör svensk arbetsmarknadspolitik. Men det är viktigt att rätt part får arbeta med rätt målgrupp i arbetsmarknadspolitiken. Så är inte fallet idag. Därför lägger vi stort tryck på att de arbetsmarknadspolitiska bedömningar som tas fram ska vara adekvata för individens möjligheter att få ett arbete snabbt. Samt att Arbetsförmedlingens myndighetsutövning ska förtydligas och stärkas. När reformeringen av Arbetsförmedlingen är genomförd är vår förhoppning att alla relevanta aktörers kompetens, de fristående, kommunernas och civilsamhällets roll i arbetsmarknadspolitiken ska klargöras.

Kristdemokraterna

Ja.

Liberalerna

Ja: Det är tydligt att civilsamhället ofta har en lokal förståelse som staten saknar. Det underutnyttjades av den socialdemokratiska regeringen under flyktingkrisen 2015. Vi behöver stärka samverkan mellan civilsamhället och exempelvis kommunernas verksamhet.

Miljöpartiet

Ja: Miljöpartiet driver en arbetsmarknadspolitik som sätter individens behov i centrum. Människors förutsättningar ser olika ut, och det är nödvändigt att de arbetsmarknadspolitiska insatserna reflekterar detta. Det måste finnas flera olika vägar till jobb för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Här tror vi att det finns en stor potential i att inkludera idéburna aktörer på ett bättre sätt än idag

Moderaterna

Ja: Arbetssökande har diversifierade behov och därför krävs flera olika typer av insatser för att fler ska komma närmare arbetsmarknaden. Vad gäller upphandlade matchningstjänster vill vi dock att de ska utföras av ett begränsat antal leverantörer för att skapa förutsättningar för en hög och jämn kvalitet.

Socialdemokraterna

Ja: Idéburna aktörer spelar redan i dag en viktig roll inom arbetsmarknadspolitiken, och vi ser gärna att det fortsätter så även framöver.

Sverigedemokraterna

Ja: Fri konkurrens är en förutsättning för ett välfungerande näringsliv där samtliga aktörer på en marknad, både köpare och säljare, arbetar under lika villkor. Fri konkurrens är även en av fem grundprinciper inom lagen om offentlig upphandling.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet anser att idéburna organisationer bör ges ett större utrymme i arbetsmarknadspolitiken. Att införa en modell där en mångfald av affärsmodeller och organisationsformer kan samexistera, få uppdrag och utvecklas, kan vara en väg att gå. Det centrala är att idéburna organisationer inkluderas som aktörer i arbetsmarknadspolitiken. Vänsterpartiet är öppet för att se över olika former av modeller för att uppnå detta mål.

Kommentar

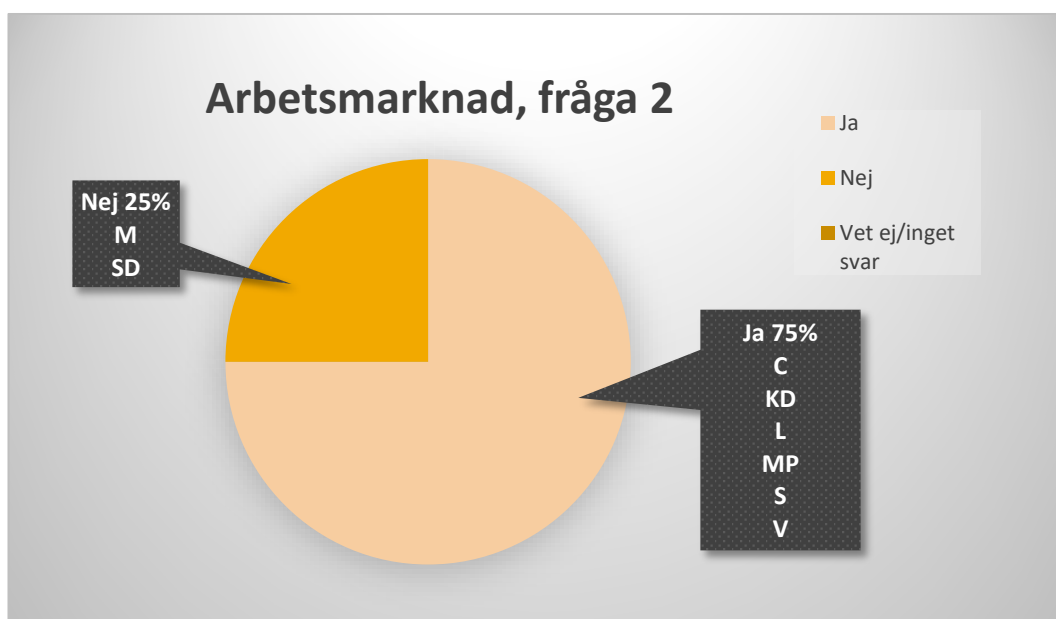
Partiernas samstämmiga ”ja”-svar på frågan bekräftar civilsamhällets viktiga roll i arbetsmarknadspolitiken och att även civilsamhällets organisationer ska kunna vara aktörer för att lyckas få fler i arbete. Centerpartiet betonar sin roll som arkitekt bakom omstöpnigen av Arbetsförmedlingen och förhoppningar om att det ska leda till att bland annat kraften i civilsamhället tas bättre till vara. Moderaterna är tydliga med att en del av Arbetsförmedlingens stora uppdrag fortsatt ska upphandlas och att ett fåtal aktörer ska engageras för att säkerställa jämn och hög kvalitet. Sverigedemokraterna betonar vikten av fri konkurrens.

Reformeringen av Arbetsförmedlingen är ett omfattande arbete och det har även möjliggjort en ny samverkan mellan Arbetsförmedlingen och civilsamhällets organisationer. Vi har goda förhoppningar om att det ska leda fram till ett bättre samarbete som i förlängningen gör att fler kommer i arbete. Skulle det behövas fler politiskt fattade beslut på området så verkar det som att även partierna är beredda att medverka till det, vilket är mycket positivt.

Arbetsmarknad, fråga 2

Inom arbetsmarknadspolitiken utgörs målet i regel av arbete eller studier. Men det finns många människor som står så långt ifrån arbetsmarknaden att det inte är realistiska mål. Då behövs uppföljnings- och finansieringssystem som bättre motsvarar insatsen, som till exempel att mäta en stegvis förflyttning och progression mot anställningsbarhet?

Fråga 2: Vill ditt parti införa system för uppföljning och finansiering som bättre motsvarar insatsen, som att mäta en stegvis förflyttning och progression mot anställningsbarhet?

Centerpartiet

Ja: När reformeringen av arbetsförmedlingen är genomförd vill vi införa tydliga system för uppföljning och finansiering så att resurser kanaliseras där de gör störst nytta. Och självklart vill vi se en mångfald av affärsmodeller och organisationsformer som tillsammans skapar en bättre arbetsmarknadspolitik för individens bästa. Men alla aktörer är inte lämpliga leverantörer av arbetsmarknadspolitiska tjänster för alla målgrupper.

Kristdemokraterna

Ja: För personer som står mycket långt fram arbetsmarknaden bör det finnas uppföljnings- och finansieringssystem som motsvarar insats för att personer ska komma närmare den ordinarie arbetsmarknaden. Vi vill exempelvis satsa på fler platser med handledarstöd i arbetsintegrerande sociala företag (ASF) som tyvärr minskat på senare år.

Liberalerna

Ja: Särskilt inom ramen för SFI är det något vi efterlyst. Dagens ordning där man kan hamna i vad vi kallar etableringskarusellen, där man slussas mellan Arbetsförmedlingen, SFI och socialtjänsten, behöver avskaffas.

Miljöpartiet

Ja: Att hitta metoder för att mäta progression mot anställningsbarhet skulle vara värdefullt ur flera aspekter. Det skulle dels vara tydligare och mer motiverande för individen, dels underlätta för utformningen av ersättningar till arbetsmarknadsaktörer. Ett sådant system skulle också underlätta uppföljning och forskning kring vilka insatser som fungerar för olika målgrupper i olika situationer.

Moderaterna

Nej: Moderaterna driver inga förslag om att detaljstyra exakt utformning av ersättningsmodellerna inom arbetsmarknadspolitiken. Ersättningen bör dock spegla det arbete som utförs och det resultat som nås, och måste vara utformad så att även personer långt från arbetsmarknaden kan ta del av effektiva insatser.

Socialdemokraterna

Ja: Arbetsförmedlingen är bäst lämpade att avgöra hur individens resa mot en anställning bör utformas samt vilken statistik som kan vara relevant att föra i samband med detta. Vår övergripande hållning är att alla som behöver hjälp att

komma i arbete ska få en individuell bedömning och insatser av god kvalitet som ger den sökande bästa möjliga förutsättningar att få en varaktig anställning.

Sverigedemokraterna

Nej: Syftet med insatserna är att de ska leda till reguljära arbeten och de ska utformas därefter.

Vänsterpartiet

Ja: Vänsterpartiet anser att civilsamhället, till exempel i form av arbetsintegrerande sociala företag (ASF), fyller en mycket viktig funktion inom det arbetsmarknadspolitiska området. Vi anser därför att civilsamhället bör ges större utrymme inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Vi kan samtidigt konstatera att den rådande styrmodellen inom arbetsmarknadsområdet (New Public Management, NPM) i kombination med den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen, där lagen om valfrietssystem, LOV, ska tillämpas i högre utsträckning än idag, förvårar för civilsamhällets organisationer. Vänsterpartiet är kritiskt till denna utveckling. För att civilsamhället ska kunna verka fullt ut som aktörer inom det arbetsmarknadspolitiska området krävs åtgärder. Att införa ett system för uppföljning och finansiering som bättre motsvarar insatsen, som att mäta en stegvis förflyttning och progression mot anställningsbarhet, kan vara en väg att gå.

Kommentar

Här har alla svarat "ja", utom Moderaterna och Sverigedemokraterna. Moderaterna anger att de saknar förslag på området och inte vill detaljreglera ersättningsmodeller. Samtidigt menar Moderaterna att ersättningen till utförarna bör spegla utfört arbete och uppnådda resultat samt att även personer långt från arbetsmarknaden ska kunna ta del av effektiva insatser. Sverigedemokraterna fokuserar på syftet, att uppnå reguljära arbeten. Socialdemokraterna har svarat "ja" men menar att Arbetsförmedlingen är bäst lämpade att avgöra hur individens resa mot en anställning bör se ut.

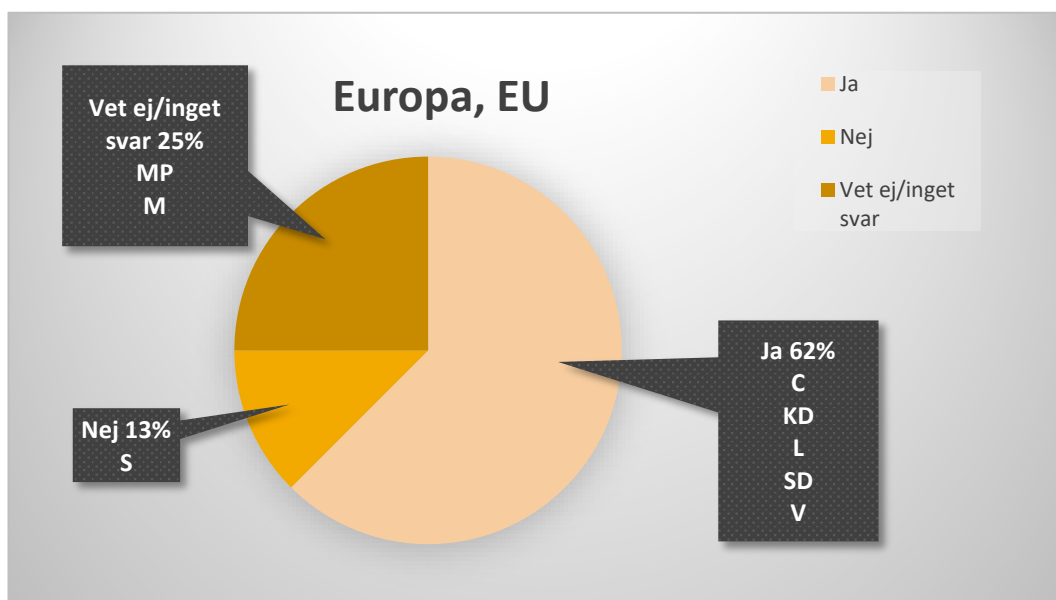
Annars är partierna positiva till att införa system för uppföljning och finansiering som bättre motsvarar insatsen, som att mäta en stegvis förflyttning och progression mot anställningsbarhet.

EUROPA, EU

EU-direktiv är ofta avgörande för vad som kan och inte kan göras i ett medlemsland. Men de tolkas olika. Det är en utbredd uppfattning inom

civilsamhällets organisationer att den svenska tolkningen av regelverk ofta är mer långtgående än i andra medlemsländer och att EU-regler används som en ursäkt för vad som kan eller inte kan göras. En återkommande fråga av det slaget rör icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse, så kallade NESGI.

Fråga: Vill ditt parti utreda vad icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse är i den svenska kontexten?

Centerpartiet

Ja: Vi har inget sådant konkret förslag i dagsläget men är positiva till idén. Det finns ingen anledning att överimplementera EU-lagstiftningen på ett sätt som försvårar för civilsamhällets aktörer att verka.

Kristdemokraterna

Ja: Om detta kan förtydligas i en svensk kontext är det bra, då det minskar osäkerhet om vad som är möjligt.

Liberalerna

Ja: Det är ett begrepp som är likt vad vi kallar IOP:er. Det vill vi stärka.

Miljöpartiet

Vi har för närvarande inte tagit ställning i frågan.

Moderaterna

Vill inte svara på frågan.

Socialdemokraterna

Nej: Vi bedömer att frågan om hur EU:s regelverk kring icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse ska tolkas i den svenska kontexten är grundligt utredd. Frågan har till exempel behandlats nyligen inom ramen för SOU 2020:41 (Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna), SOU 2020:66 (Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för elever med svenska som andraspråk) och SOU 2019:56, Idéburen välfärd. Vi bedömer inte i nuläget att det behövs ytterligare utredning av frågan.

Sverigedemokraterna

Ja: Vi känner till fenomenet med överimplementeringen av EU-rätt i Sverige. Vi anser att en utredning och på sikten ett klagande i regelverket kring icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse skulle bidra till en bättre användning av samhällsresurser.

Vänsterpartiet

Ja: Vi vill att frågan utreds.

Kommentar

Frågan om vad som utgör ekonomiska eller icke-ekonomiska tjänster är av teknisk natur och svåra att förstå alla aspekter av. Socialdemokraterna säger nej till förslaget och noterar att frågan utretts tidigare. Moderaterna och Miljöpartiet avstår att besvara frågan och övriga är i skiftande grad positiva till att antingen utreda eller i allmänna ordalag skapa en bättre förståelse eller tydlighet i frågan.

Det här är en fråga som har så pass stor inverkan på vad som är möjligt eller inte för civilsamhälle och det offentliga att göra tillsammans så arbetet behöver fortsätta. Det handlar inte om att förändra EU-regler utan den svenska tillämpningen av dessa.

AVSLUTANDE ORD

Det har kommit fram flera intressanta svar i den här undersökningen. Sammantaget ger svaren från riksdagspartierna en positiv syn på civilsamhällets organisationer och på civilsamhällets viktiga bidrag till samhällsbygget. Arbetet framåt handlar om att konkretisera denna välvilliga grundsyn till realpolitiska beslut och budgetposter. Att samtliga partier ställer sig bakom en ökad andel generell grundfinansiering till civilsamhället är exempelvis mycket positivt. Även på frågan om att avskaffa internmomsen råder en samsyn som borgar för en konkret politisk förändring – förhoppningsvis inom närtid. Att en tydlig majoritet ställer sig bakom att försvåra förändringar av den svenska grundlagen är också ett mycket intressant resultat.

Resultaten av enkätundersökningen kommer att ligga till grund för en fortsatt analys och diskussion, bland annat under politikerveckan i Almedalen sommaren 2022. Inför riksdagsvalet 11 september kompletteras enkätundersökningen med en omfattande genomgång av partiernas program, motioner och budgetförslag med bäring på civilsamhället. Håll utkik efter den!

Vi uppmuntrar all användning och spridning av enkätundersökningen. Hänvisa gärna till oss.

KONTAKTUPPGIFTER

För mer information eller kommentarer, kontakta:

Patrik Schröder, samordnare civilsamhällesfrågor, Fremia, 072-076 27 22,
patrik.schroder@fremia.se